

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1908, kl. 2 e. m.

Sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anordnande af en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall samt en med föranledande af propositionen väckt motion.

Genom proposition, n:o 47, af den 14 februari 1908 har Kungl. Maj:t, under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för nämnda dag, föreslagit Riksdagen medgifva,

att från och med år 1909 måtte genom statens försorg anordnas en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall enligt hufvudsakligen följande grunder:

Enhvar svensk undersåte, som hade sitt hemvist i Sverige och idkade fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, ägde, vare sig han arbetade för egen eller annans räkning, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 4 § af lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 stadgade grunder, men med den utsträckning, att ersättning vid dödsfall, då den affidne icke efterlämnade änka eller minderårigt barn, utginge till den affidnes föräldrar och syskon under femton år, såvidt den affidne under listiden försörjt sina omförmälda efterlevande eller till deras försörjning bidragit. Ersättning utginge i sådant fall i form af kapitalutbetalning med 400 kronor till fader eller moder eller, om bägge lefde,

till dem gemensamt samt med 200 kronor till minderårigt syskon eller, om de voro flera, till dem gemensamt; dock att, om den försäkrades båda föräldrar före honom aflidit, ersättningen till syskon utginge med 400 kronor.

Ersättning i anledning af denna särskilda försäkring utginge för skada till följd af olycksfall, som härflöte från utöfningen af fiskeyrket eller som uppstode vid försök att rädda människolif ur sjönöd eller vid användning af fiskebåt, utan att fiske därvid bedrefves, för så vidt båten icke användes vid fraktfart, som ej hade samband med fiskerinäringen. Ersättning utginge dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet själf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, där denne icke haft ledning af eller uppsikt öfver arbetet, ej heller för skada, som drabbat den försäkrade vid fiske med utländsk båt eller utländskt fartyg.

Försäkring medgäfves icke för kortare tid än ett år, och utgjorde den årliga försäkringsafgiften fem kronor 50 öre.

Skulle berörda från de försäkrade utgående afgift befinnas otillräcklig för bestridande af de ersättningar, som i anledning af fiskarförsäkringen komme att utgå, fylles bristen af statsmedel; och utbetalades, sedan försäkringens årsräkenskaper afslutats samt försäkringens skulder därvid beräknats, till förvaltningen af försäkringens medel efter rekvisition det statsbidrag, som erfordrades till skuldernas täckande.

Den försäkrade vore berättigad att mot årlig tilläggsavgift, som af riksförsäkringsanstalten bestämdes, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten betinga sig, utöfver den här ofvan stadgade ersättning, sjukhjälp eller lifränta på sätt i 23 § i förenämnda lag sägs.

Fiskare, som på sätt förut nämnts genom försäkring i riksförsäkringsanstalten beredt sig ersättning enligt ofvan stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbete, finge ock, med de inskränkingar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i öfrigt, som af riksförsäkringsanstalten kunde bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl mot olycksfall, som inträffade utom arbetet.

De förvaltningskostnader, som af ifrågavarande försäkring föranelledes, bestredes af statsmedel.

I öfrigt gälde i afseende å denna försäkring i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901.

Under förutsättning af bifall till hvad sålunda föreslagits, föresloge Kungl. Maj:t Riksdagen vidare

att till bestridande af statens bidrag till fiskares försäkring från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa ett förslagsanslag af 27,500 kronor att tills vidare från och med år 1909 årligen utgå;

att till gäldande af kostnaderna för den utvidgning af riks-försäkringsanstaltens verksamhet, som blefve en följd af den nu ifrågasatta försäkringen, likaledes från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa från och med år 1909 ett årligt förslagsanslag af 7,100 kronor, däraf förslagsvis 2,500 kronor till ortsombud; samt

att medgifva, att de ökade kostnader, som kunde uppkomma för postsparbanken för dess bestyr med förevarande försäkring, måtte utgå af det utaf Riksdagen från ofvanberörda intressemedel till postsparbanken förslagsvis redan anvisade anslag.

Efter att hafva lämnat en öfversikt öfver tidigare förslag rörande fiskares försäkring mot olycksfall äfvensom en kortfattad framställning af de i främmande länder beträffande ifrågavarande slag af försäkring vidtagna åtgärder, redogör chefen för civildepartementet i sitt yttrande till statsrådsprotokollet för en af riks-försäkringsanstalten på nådig befallning verkställd utredning i ämnet. Öfver riks-försäkringsanstaltens framställning, som i det väsentliga legat till grund för propositionen och med afseende å hvars detaljer utskottet tillåter sig hänvisa till propositionen, hafva Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga länen äfvensom landtbruksstyrelsen blifvit hörda, hvarjämte postsparbanken afgifvit infordradt underdånigt utlåtande i fråga om den befattning, som postsparbanken skulle komma att taga med försäkringen. Såväl befallningshafvandena som landtbruksstyrelsen tillstyrka inrättandet af en särskild olycksfallsförsäkring. De fiskare, såväl sammanslutningar som enskilda, hvilka begagnat sig af dem lämnadt tillfälle att yttra sig öfver riks-försäkringsanstaltens förslag, hafva med ett undantag tillstyrkt detsamma dock med en förändring, som af ämbetsverkets chef i särskild reservation föreslagits och som, på sätt framgår af den efterföljande framställningen, blifvit iakttagen i propositionen. Departementschefens eget yttrande i frågan är af följande lydelse:

»Frågan om vidtagande af åtgärder från statens sida för fiskerinäringens främjande har under de senare åren vid upprepade tillfällen varit föremål för Kungl. Maj:ts och Riksdagens behandling. Därvid har så ofta framhållits den stora vikt och betydelse, denna näringsgren äger för vårt land, och fiskets stegrade värde såsom förvärfskälla för en icke oväsentlig del af Sveriges befolkning har så allmänt erkänts, att jag icke torde behöfva ytterligare tillägga något i detta hänseende.

Departements-
chefens ytt-
rande.

Tack vare den frikostighet, hvarmed Riksdagen på senare tid understödt fiskerinäringen, har densamma tagit ett glädjande uppsving, och intresset och företagsamheten särskildt bland fiskarna på vårt lands västra kust i ej ringa grad ökats.

Jag vill här endast erinra, att bruttoafkastningen för rikets hafs- och kustfisker under fiskeåret 1906—1907, enligt mig från landtbruksstyrelsen meddelade uppgifter, i rundt tal kan antagas hafva uppgått till omkring 13,500,000 kronor, däraf 7,840,000 kronor belöpa sig på Göteborgs och Bohus län.

De för fiskerinäringen beviljade statsanslagen hafva hufvudsakligen afsett en ändamålsenligare organisation af fiskeradministrationen äfvensom att underlätta möjligheten för fiskarna att anskaffa moderna båtar och redskap.

Från statens sida har däremot hitintills föga blifvit åtgjordt för att på försäkringens väg säkerställa fiskarna mot följderna af olycksfall i deras farliga yrke.

Såsom förut framhållits, finnes ju fisket icke upptaget bland de ersättningspliktiga yrkena i 1901 års lag, och äfven om man skulle hänföra fisket till de verksamhetsarter, hvarå lagens bestämmelser äga tillämpning — något som emellertid ej ens blifvit ifrågasatt — skulle därmed säkerligen föga vinnas. Det förhåller sig nämligen så, att de flesta fiskare äro sina egna arbetsgifvare, hvarför en åtgärd af antydd art i det stora flertalet fall skulle komma att sakna praktisk betydelse.

Nu anförda omständighet — att fiskaren i regel är själfständig yrkesutöfvare — betager också fiskaren i de flesta fall möjlighet att begagna sig af den i 24 § af 1901 års lag alla *arbetare*, ehvad de äro stadda i sådant arbete, som i lagen afses, eller ej, medgifna rätt att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning för skada till följd af olycksfall i arbetet. Enligt hvad jag inhämtat, har icke heller sedan riksförsäkringsanstaltens utlåtande afgafs någon fiskare försäkrat sig i riksförsäkringsanstalten.

Hvad sålunda anförts torde utgöra tillräcklig anledning till vidtagande af särskilda åtgärder för att bereda fiskarna tillfälle till af staten anordnad olycksfallsförsäkring.

Att en sådan försäkring nu bör anordnas såsom frivillig synes mig på de af riksförsäkringsanstalten anförda grunder vara uppenbart.

Den utredning, som af riksförsäkringsanstalten förebragts, gifver emellertid otvetydigt vid handen, att, därest icke kostnaderna för för-

säkringstagarna i väsentlig mån inskränkas, en dylik försäkring på grund af de tryckta ekonomiska förhållanden, hvarunder fiskarbefolkningen i allmänhet lefver, samt de dryga kostnader, fiskarnas båtar och redskap kräfva, icke skulle hafva stor utsikt att af fiskarna mera allmänt omfattas. Den erfarenhet, man vunnit, att fiskare endast i undantagsfall tagit försäkring mot olycksfall i enskilda bolag, bestyrker ytterligare detta antagande.

Riksförsäkringsanstalten har nu föreslagit, att för underlättande af möjligheten för fiskarna att erhålla sådan försäkring skulle anordnas en särskild olycksfallsförsäkring, därvid staten skulle bidra med, förutom förvaltningskostnaderna, jämväl en del af de ersättningar, som i anledning af fiskarförsäkringen komma att utgå.

Utan tvifvel kan mot en sådan anordning göras synnerligen välgående anmärkningar. Innan jag närmare yttrar mig härom, tillåter jag mig emellertid erinra, att i den hufvudsakligen på 1891 års arbetarförsäkringskommittés utlåtande grundade propositionen till 1895 års Riksdag med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete upptagits den grundsatsen, att af statsmedel skulle dels bestridas kostnaderna för pensioner till försäkrade arbetares hustrur och uppfostringshjälp för deras minderåriga barn, dels betäckas utgifterna för de en gång försäkrades kvarstående i försäkringen, oaktadt de lämnat försäkringspliktig anställning, dels ock lämnas godtgörelse åt vissa mindre arbetsgifvare, som enligt lagen skulle vara berättigade återbekomma af dem för deras arbetare erlagda pensionsavgifter. Därjämte skulle statsverket erlægga hvad som beräknats åtgå för att kunna medgifva den vid lagens trädande i kraft lefvande generation, som ej fyllt 40 år, att på samma villkor som öfriga försäkringspliktiga ingå i försäkringen. Denna grundsats godkändes af det särskilda utskott, till hvars behandling propositionen öfverlämnades, men propositionen vann ej Riksdagens bifall.

I propositionen till 1898 års Riksdag i samma ämne upptogs denna grundsats ånyo och utvidgades därhän, att den i det äldre förslaget flertalet arbetsgifvare ålagda skyldigheten att bidra till den obligatoriska försäkringen skulle ersättas med motsvarande bidrag af statsmedel. Denna proposition rönt emellertid samma öde som den föregående.

Vidare vill jag i detta sammanhang erinra, hurusom i en vid 1899 års Riksdag inom Andra Kammaren väckt motion föreslagits, att af tillgängliga medel skulle afsättas en fond på 100,000 kronor under benämning »nödhjälpsfonden för änkor och barn efter drunknade fiskare».

Ur fonden skulle Kungl. Maj:ts befallningshafvande i det län, där olyckan skett, hafva rättighet att, om så ansågs behöfligt, rekvirera en viss summa penningar till de efterlevandes hjälp.

Statsutskottet ville icke förneka motionens behjärtansvärda syfte, men ansåg sig icke kunna tillstyrka bifall till densamma, då en så beskaffad rätt till understöd åt änkor och barn, som motionären önskat bereda fiskarbefolkningen, icke tillkomme någon annan klass af näringsidkare inom vårt land, hvadan sålunda genom bifall till motionen en undantagsställning skulle beredas utöfvarna af fiskeyrket.

I utskottets utlåtande instämde Andra Kammaren efter en öfverläggning, hvarunder betonades önskvärdheten att få denna synnerligen behjärtansvärda fråga på tillfredsställande sätt och med understöd från statens sida ordnad. Första kammaren biföll likaledes utskottets hemställan.

Det låter sig ju icke förnekas, att det kan synas betänkligt att, på sätt som af riksförsäkringsanstalten nu föreslagits, bereda en sorts undantagsställning för utöfvarna af fiskeriyrket, liksom man med skäl kan ifrågasätta lämpligheten däraf, att, medan frågan om allmän invaliditetsförsäkring är beroende på pröfning, fastslå principen om statsbidrag till pensionering i ett särskildt fall.

Men å andra sidan är tydligt, att undantagsförhållanden kräfva undantagsbestämmelser, och det torde icke vara oberättigadt att påstå, att fiskarna i förhållande till andra näringsidkare intaga en särställning. Deras arbete är i allmänhet synnerligen hårdt och afkastningen däraf skäligen oviss, hvarjämte risken för olycksfall särskildt med dödlig utgång är större än i de flesta andra yrken. I det stora flertalet farliga yrken är dock arbetaren i viss mån säkerställd mot följderna af olycksfall under arbetet genom arbetsgifvarens ersättningsplikt, under det fiskarna icke äga motsvarande garantier. Den ojämna arbetsförtjänsten gör också, att de kanske mindre än arbetare i andra yrken blifva i tillfälle att genom besparingar skydda sig mot de ekonomiska följderna af ett olycksfall.

I Danmark, där den sociala olycksfallsförsäkringen i allmänhet är fotad på samma grunder som i vårt land, d. v. s. på arbetsgifvarens ersättningsplikt, hvarifrån han kan frigöra sig genom arbetarnas försäkring, har man icke heller tvekat att beträffande fiskarna skapa en undantagsanordning, enligt hvilken staten bidrager till deras olycksfallsförsäkring.

I Sverige saknas icke heller exempel därpå, att staten lämnar bidrag till pensionering af yrkesutöfvare, hvilka icke äro statstjänare, så exempelvis beträffande sjuksköterskor och barnmorskor.

På grund af nu anförda förhållanden har jag ansett mig kunna ansluta mig till förslaget om statsbidrag för ifrågavarande försäkring,

och har jag mot detaljerna i riksförsäkringsanstaltens förslag härutinnan icke funnit något att erinra.

Statens bidrag skulle sålunda, oafsedt förvaltningskostnaderna, sannolikt komma att snarare understiga än öfverstiga hälften af hela årspremien som, på sätt förut nämnts, beräknats till 10 kronor för hvarje försäkrad.

Beträffande rätt till delaktighet i försäkringen ansluter jag mig till riksförsäkringsanstaltens förslag.

Af riksförsäkringsanstalten har föreslagits, att ersättning i anledning af försäkringen skall utgå hufvudsakligen i enlighet med bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901. Ersättning skulle sålunda utgå vid olycksfall, som härflöte från utöfningen af fiskaryrket. Riksförsäkringsanstalten förordar emellertid, att, i likhet med hvad som äger rum i andra länder, ersättning jämväl skall utgå vid skada till följd af olycksfall, som inträffat under fiskares frivilliga försök att rädda människolif ur sjönöd, samt vid användande af fiskebåt, äfven om fiske icke därvid bedrivs, för så vidt den icke användes i fraktfart, som ej har samband med fiskerinäringen.

Emot riksförsäkringsanstaltens förslag i dessa hänseenden har jag icke funnit något att i sak erinra, men torde till förekommande af missförstånd vissa redaktionella jämkningar erfordras.

Riksförsäkringsanstalten anser vidare, att i enlighet med den allmänna regel, som fastställt genom 1901 års lag, ersättning på grund af olycksfall, som medfört döden, endast skall tillkomma änka och barn efter den förolyckade. I fråga härom ansluter jag mig emellertid till den åsikt, som uttalats af t. f. öfverdirektören May i hans ofvan omnämnda reservation, nämligen att, därest den afidne ej efterlämnar änka eller minderårigt barn, ersättning skall utgå till föräldrar eller syskon, som den afidne helt eller delvis försörjt. Erfarenheten från Danmark visar, att de ogifta fiskarna till en början visat sig obenägna att ingå i olycksfallsförsäkringen, detta på den grund, att ersättning ursprungligen enligt dansk lag endast i det fall utgick till andra släktingar än änka och barn, att dessa helt och hållet försörjts af den förolyckade. Sedan den förut omnämnda lagändringen beslutats, har emellertid af orsaker, som delvis dock torde vara att tillskrifva andra förhållanden, tilloppet af försäkrade väsentligen stigit. Antalet försäkrade, som utgjorde 5,124 år 1904 och 5,284 år 1905, steg sålunda under år 1906 till 7,402. Med den af riksförsäkringsanstalten föreslagna begränsningen skulle säkerligen tillslutningen till försäkringen hos oss blifva skäligen

ringa. Såsom skäl mot den ifrågasatta utsträckningen af rätten till ersättning åt efterlevande har af riks försäkringsanstalten hufvudsakligen anförts olämpligheten af att för en enstaka yrkesgrupp göra undantag från den i 1901 års lag fastställda allmänna regeln. Då emellertid den föreslagna försäkringen äfven i andra afseenden är afsedd att skilja sig från de i nämnda lag fastställda grunder, synes det af riks försäkringsanstalten anförda skäl icke böra tillmätas afgörande betydelse. De, som yttrat sig öfver förslaget, hafva också enstämmigt biträdt reservationen.

Riks försäkringsanstalten har såsom nämndt hemställt, att de försäkrade skulle beredas möjlighet att mot särskild tilläggsafgift erhålla förkortning af den i 1901 års lag till 60 dagar bestämda karenstiden. Dock anser anstalten, att ersättning icke i något fall borde få utgå tidigare än från och med femtonde dagen efter olycksfallet, enär förvaltningskostnaderna skulle blifva icke oväsentligt ökade, utan att den försäkrade erhöle motsvarande nytta. Enligt 1901 års lag gäller emellertid, att för arbetare, som är i riks försäkringsanstalten försäkrad, kan genom försäkring i anstalten betingas rätt till sjukhjälp eller lifränta redan från och med första dagen efter olycksfallet, och synes mig intet skäl föreligga att beträffande här ifrågavarande försäkring göra afsteg från nämnda grundsats. De af riks försäkringsanstalten beräknade förvaltningskostnaderna lära icke åtminstone under första tiden behöfva öfverskridas till följd af den utaf mig sålunda förordade anordningen.

Emellertid synas mig tillräckliga skäl ej föreligga för att staten skulle i någon mån bidraga till försäkringen under karenstiden, hvarunder arbetare i de ersättningspliktiga yrkena icke är ovillkorligen berättigad till sjukhjälp eller lifränta.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att 1907 års Riksdag enligt förslag af Kungl. Maj:t medgifvit, att arbetsgifvare, som enligt lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 i riks försäkringsanstalten försäkrar sina arbetare mot olycksfall, så ock arbetare, som genom försäkring i anstalten bereder sig ersättning enligt de i samma lag stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbete, må, med de inskränkingar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i öfrigt, som af riks försäkringsanstalten kunna bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl mot olycksfall, som inträffa utom arbetet.

Motsvarande rätt synes mig böra jämväl tillerkännas fiskare, som försäkrat sig enligt nu ifrågavarande grunder.

Jag öfvergår nu till den utredning, riksförsäkringsanstalten förebragt för beräkning af kostnaderna för försäkringen.

För att kunna bestämma dessa kostnader, är det naturligtvis angeläget att äga så noggrann kännedom som möjligt om antalet fiskare i riket. Till följd af de sparsamma upplysningar, som vår officiella statistik härutinnan lämnar, möta emellertid härvidlag stora svårigheter.

Enligt de af riksförsäkringsanstalten lämnade uppgifter, hvilka hämtats hufvudsakligen från landtbruksstyrelsens årsberättelse, skulle år 1904 antalet hafs- och skärgårdsfiskare uppgått till i rundt tal 15,000.

Från landtbruksstyrelsen har jag inhämtat, att under år 1906 antalet hafs- och skärgårdsfiskare i nedannämnda län uppgått till 15,383, fördelade mellan länen på följande sätt:

Uppsala	län	334
Södermanlands	»	318
Kalmar	»	1,517 ¹⁾
Blekinge	»	2,549 ²⁾
Gottlands	»	1,267 ³⁾
Malmöhus	»	1,196 ⁴⁾
Hallands	»	547
Göteborg och Bohus	»	4,500 ⁵⁾
Gäflborgs	»	1,878 ⁶⁾
Västernorrlands	»	1,277 ⁷⁾
		Summa 15,383

Uppgifter saknas från Kristianstads, Östergötlands, Stockholms, Västerbottens och Norrbottens län. Om fiskare i dessa län medräknas, torde hela antalet kunna uppskattas till minst 17,000.

Beräkningen af premierna synes mig med det osäkra statistiska material, som stått riksförsäkringsanstalten till buds, vara i möjligaste mån riktig. Enligt hvad mig meddelats i riksförsäkringsanstalten, har erfarenheten under de år, som förflutit sedan riksförsäkringsanstaltens utlåtande afgafs, såväl från anstaltens egen sida som från fiskarförsäkringen i Danmark ytterligare bestyrkt riktigheten af de i utlåtandet gjorda kalkyler. Med beräkning att staten skulle bidra med omkring hälften af ersättningen skulle sålunda den premie, försäkringstagaren

¹⁾ Där af 888 yrkesfiskare. ²⁾ Där af 930 yrkesfiskare. ³⁾ Där af ungefär hälften yrkesfiskare. ⁴⁾ Där af 1,114 yrkesfiskare. ⁵⁾ Detta antal är endast ungefärligt. ⁶⁾ Där af 692 yrkesfiskare, resten biträdande personer. ⁷⁾ Där af omkring 10 % husbehovsfiskare.

har att erlægga, böra i enlighet med riks försäkringsanstaltens förslag bestämmas till 5 kronor. Lägre premie för insjöfiskare än för hafs-fiskare synes icke böra ifrågakomma, då det torde blifva svårt att erhålla någon tillfredsställande beräkningsgrund härutinnan, och då premien ju i allt fall så väsentligt understiger den verkliga kostnaden.

Tilläggspremien för ersättning jämväl under karenstiden, hvilken premie i sin helhet skulle gäldas af försäkringstagaren, synes lämpligen såsom öfriga premier till riks försäkringsanstalten böra bestämmas af anstalten själf, och detta så mycket hellre som premien efter någon tids erfarenhet måhända torde behöfva jämkas. Emellertid lär premien för ersättning under hela karenstiden, enligt upplysning från riks försäkringsanstalten, kunna beräknas komma att ligga mellan 1 krona 65 öre och 2 kronor.

Jämväl premien för försäkring mot olycksfall utom arbetet synes likaledes böra fastställas af riks försäkringsanstalten. Den torde icke låta sig med någon större säkerhet på förhand beräknas, då dess belopp i hvarje särskildt fall torde komma att blifva beroende, bland annat, på den tid, hvarunder den försäkrade är sysselsatt med annat yrke än fiske, samt beskaffenheten af nämnda yrke.

För bestämmande af det ungefärliga beloppet af statens bidrag till försäkringskostnaderna, har riks försäkringsanstalten, såsom ofvan nämnts, beräknat antalet fiskare, som skulle komma att under första tiden begagna sig af den ifrågasatta försäkringen, till omkring en tredjedel eller 5,000 af det utaf riks försäkringsanstalten antagna antalet fiskare år 1904. Oaktadt antalet fiskare under år 1906 beräknats ej obetydligt högre än 1904, anser jag mig dock icke böra åtminstone för de närmaste åren antaga större antal försäkrade än 5,000, och detta med hänsyn därtill att, enligt hvad af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes utlåtanden framgår, fiskarna i de flesta län säkerligen på grund af bristande insikt om sakens betydelse visat ett öfverraskande lamt intresse för denna för dem så viktiga fråga, samt till och med i länen på rikets västra och södra kuster, där yrkesfiskarna hufvudsakligen äro till finnandes, intresset varit mindre, än man haft anledning vänta. Statens årliga bidrag torde sålunda med de af riks försäkringsanstalten angifna förutsättningar under den första tiden kunna beräknas till omkring 25,000 kronor.

Därest det af t. f. öfverdirektören May framställda, af mig biträdda förslag, att ersättning skall kunna utgå äfven till andra efterlevande än änka och barn, vinner bifall, skulle, enligt af t. f. öfverdirektören May gjorda beräkningar, premien för de enskilda fiskarna komma att

höjas med 50 öre och statens bidrag ökas med i rundt tal 2,500 kronor. Statens årliga bidrag skulle sålunda komma att utgå med i rundt tal 27,500 kronor.

I likhet med riksförsäkringsanstalten anser jag, att fiskarförsäkringen bör handhafvas af riksförsäkringsanstalten och försäkringen anordnas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som gäller om försäkring af enskild arbetare i enlighet med bestämmelserna i 24 § af lagen den 5 juli 1901.

Likaledes bör på de af riksförsäkringsanstalten anförda skäl åt postsparbanken öfverlämnas att omhändertaga uppbörderna af försäkringsafgifter och utbetalning af ersättningsbelopp, liksom ock åt styrelsen för postsparbanken bör uppdragas att förvalta fiskarförsäkringens medel.

Af riksförsäkringsanstalten och styrelsen för postsparbanken hafva de årliga förvaltningskostnaderna för fiskarförsäkringen beräknats till sammanlagt 10,600 kronor, däraf 7,100 kronor skulle falla på riksförsäkringsanstalten och 3,500 kronor på postsparbanken. Att dessa förvaltningskostnader, mot hvilkas beräknade belopp någon anledning till erinran icke synes förefinnas, böra utgå af arbetarförsäkringsfondens intressemedel, lär vara uppenbart.

Af Riksdagen har anvisats att af dessa intressemedel årligen utgå förslagsvis 74,200 kronor till bestridande af aflöningar till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjante samt förslagsvis 31,000 kronor för bestridande af kostnaderna för ortsombuden. Enligt hvad jag inhämtat har under år 1907 af anslaget å 74,200 kronor tagits i anspråk 73,720 kronor 68 öre och af anvisade 31,000 kronor 22,547 kronor 63 öre.

Då anslagen sålunda på grund af riksförsäkringsanstaltens utvidgade verksamhet blifvit så hårdt anlitade, synes lämpligt, att till nu ifrågavarande förvaltningskostnader för riksförsäkringsanstalten anvisas särskildt anslag.

Hvad åter angår den till 3,500 kronor beräknade kostnaden för postsparbankens bestyr med ifrågavarande försäkringsgöromål, torde däraf icke påkallas någon höjning af det belopp — förslagsvis 20,000 kronor, hvaraf för år 1907 tagits i anspråk endast 12,857 kronor 91 öre — som af Riksdagen anvisats att årligen utgå af ofvanberörda intressemedel till ersättning åt postsparbanken för uppbörderna af försäkringsafgifter och utbetalningarna af ersättningsbelopp.»

I sammanhang med ifrågavarande proposition har sammansatta stats- och lagutskottet till behandling förehåft en af herr *C. J. Ödman*

m. fl. inom Riksdagens Andra kammare i anledning af propositionen väckt motion, n:o 243, hvilken motion är af följande lydelse:

Herr Ödmans
m. fl.
motion.

»I kungl. propositionen n:o 47 angående anordnande af en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall är föreslaget, att ersättning »ej i något fall skulle utgå för skada, som den skadade uppsåtligen eller genom grof vårdslöshet sjelf ådragit sig». Med den erfarenhet om fiskareyrkets utöfning, som vi hafva, kunna vi icke finna annat än att synnerligen allvarsamma betänkligheter mot den del af den föreslagna bestämmelsen, som handlar om grof vårdslöshet, måste uppställas.

Fiskarens lifsfarliga yrke kan icke under alla förhållanden utöfvas med öfverlagd och reflekterande försiktighet. Under utöfningen af sin näring utsättes alltför ofta fiskaren, med mången gång mindre väl utrustade båtar och under väderleksförhållanden, hvarom man i allmänhet saknar ingående erfarenhet, för frestelsen, mången gång för nödvändigheten att genom en vågad manöver söka rädda fiskeredskap, hvarpå hans och familjens hela existens beror.

Fiskaren ställes icke sällan i situationer, där han nödgas till lika halsbrytande handlingar för räddande af sin hufvudsakligaste egendom, fiskeredskapen, eller sitt eget lif, som för bergande af andra människor ur sjönöd. När därför i propositionen förutsattes, att ersättning skall utgå för olycksfall, som föranledts af försök till räddning af andra ur sjönöd, synes det oss, att rättvisa och billig omtanke om fiskaren och hans hårda lott fordrade, att ersättning bör utgå för *alla* olycksfall, som föranledts af yrkets utöfning, med undantag endast af sådana, som bevisligen vållats af eget uppsåt.

Det finnes, enligt vår mening, ingen praktisk möjlighet för vare sig allmän åklagare, domare eller riksförsäkringsanstaltens tjänstemän att bedöma och afgöra, om fiskaren i det ena eller andra fallet under yrkesutöfningen gjort sig skyldig till en oförsiktig handling eller till grof vårdslöshet. Enligt hvad i propositionen är anfördt å sidan 8, upptages ej heller bestämmelsen om grof vårdslöshet i det förslag, som den 15 november 1904 afgafs af den för sjömäns och vissa grupper af fiskare pensionering tillsatta kommittén. I propositionen är tydligt uttaladt: »Grof vårdslöshet uteslöt således ej rätten till ersättning».

Till jämförelse härmed må nämnas, att bestämmelsen i propositionen om grof vårdslöshet icke förekommer i nedannämnda utländska lagar om olycksfallsförsäkring af arbetare.

I den norska lagen af den 11 juli 1894 § 10 heter det: »Har den skadade sjelf med uppsåt framkallat olyckan, kan intet som helst ersätt-

ningskraft efter denna lag göras gällande». Här talas sålunda alls icke om någon vårdslöshet, utan endast om uppsåt.

Artikeln 21 i belgiska lagen af den 18 april 1898 föreskrifver: De i denna lag bestämda skadeersättningarna bortfalla, när olycksfallet uppsåtligt föranledts af den skadade. Ej heller här talas om vårdslöshet, utan endast om uppsåt.

I 282 artikeln af den schweiziska lagen den 5 oktober 1899 sägs: Har den försäkrade ådragit sig skada eller död genom grof vårdslöshet och var han därvid tillräckelig, så kunna såväl sjukhjälpn som ock räntan äfvensom de efterlevandes ränta afkortas, likväl högst till halfva beloppet. Här talas sålunda visserligen om grof vårdslöshet, men i samband med tillräcklighet, och likväl underkännas icke anspråken under *alla* sådana förhållanden eller ovillkorligt; och därest de underkännas, blir det blott till halfva beloppet.

I 23 paragrafen af den för Tyska riket gällande lagen af den 30 juni 1900 stipuleras: Har den skadade åsidosatt vissa föreskrifna försiktighetsåtgärder utan laglig eller annan giltig grund, så kan skadeersättning på viss tid helt eller delvis vägras, såframt han gjorts uppmärksam på denna risk och det ådagalägges, att försörjningsförmågan ogynnsamt påverkats genom hans eget förhållande.

Sålunda är ej heller här arbetarens vårdslöshet tillräcklig anledning för ett underkännande af hans ersättningsanspråk, utan först sedan det ådagalagts, att han åsidosatt åtgärder, om hvars följder för honom själf han erinrats.

I 28 paragrafen af nederländska lagen den 2 januari 1901 heter det: Försäkrad, hvilken uppsåtligt förorsakat ett olycksfall, äfvensom hans efterlevande anhöriga ha inga anspråk på något skadestånd. Om olycksfallet kan tillskrifvas, att den försäkrade varit drucken, så blifva utbetalningar och räntor till hälften nedsatta.

Liksom i föregående exempel är ej heller här en vårdslöshet ett ovillkorligt skäl för att fränkänna en genom olycksfall skadad arbetare all ersättning.

Då dessa bestämmelser gälla för utländska yrkesutöfvare i allmänhet, synes det oss såsom vore de alldeles särskildt tillämpliga på den svenska fiskarebefolkningen.

Man har ock skyldighet ihågkomma, hurusom tillämpningen af den af oss här ofvan anmärkta bestämmelsen ofta skulle komma att träffa oskyldiga, blottställda enkor, oförsörjda barn eller föräldrar och syskon.

Å sidan 15 i propositionen har riksförsäkringsanstalten till grund för sitt förslag uttalat: »Genom den senare utvidgningen erhåller fiskaren

större trygghet och därigenom minskas anledningarna till tvister vid anspråk på ersättning.

En dylik utvidgning torde icke heller medföra någon afsevärd ökning af kostnaderna för försäkringen».

Därest denna grundsats är tillämplig i det af riks-försäkringsanstalten anförda afseendet, synes den oss vara det i ännu högre grad för vårt med denna motion åsyftade ändamål.

På grund af hvad sålunda anförts tillåta vi oss hemställa om sådan ändring i berörda kungl. proposition, att bland villkoren om förverkandet af rätt till ersättning bestämmelsen: »eller genom grof vårdslöshet» utgår eller modifieras.»

*Utskottets
yttrande.*

Fiskareyrket hör icke till de yrken, som finnas upptagna i 2 § af lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901, och fiskaren är följaktligen icke berättigad att erhålla sådan ersättning, som lagen afser att bereda. Men äfven om fiskareyrket i förevarande afseende vore likställt med de i nämnda lagrum omförmälda verksamhetsarter, skulle denna omständighet likväl hafva ringa praktiskt värde, då fiskarne i allmänhet äro själfständiga yrkesidkare och såsom sådana icke skulle komma i åtnjutande af ersättning i händelse af olycksfall. Den ställning, i hvilken fiskarne i förevarande hänseende befinna sig, är så mycket mindre tillfredsställande, som deras arbete är i högre grad än de flesta andras förenadt med risken af olycksfall och särskildt dödsfall på grund af olyckshändelse. Tanken att bereda fiskarne en förmån motsvarande den, som tillkommer arbetare inom vissa andra yrken enligt lagen den 5 juli 1901, har därför också mötts af utskottet med odelad sympati. För utskottet, som jämväl anser sig kunna utgå från att anordnandet af en särskild fiskareförsäkring skall i sin mån komma att verka befrämjande på fiskerinäringens utveckling i vårt land, utgör denna omständighet ett ytterligare tungt vägande skäl för att ifrågavarande tanke om möjligt bör förverkligas.

Om fiskarne skola beredas en förmån som i afsevärdare mån motsvarar den som enligt nämnda lag tillkommer arbetare i vissa andra yrken, är det, såsom också under ärendets tidigare behandling från flera håll framhållits, icke tillfyllest att anordna en försäkring, hvars enda ekonomiska underlag utgöres af de försäkrades premier. En sådan anordning skulle med säkerhet förfela sitt ändamål, därför att de personer, för hvilka den är afsedd, i stor utsträckning skulle af ekonomiska skäl se sig förhindrade att begagna sig af den sålunda förefintliga försäkringsmöjligheten. Skall försäkringen i fråga kunna med

fördel bringas till stånd och blifva till verkligt stöd för dem, som ägna sig åt fiske såsom yrke, samt dessas anhöriga, lärer det alltså blifva nödvändigt, att staten ingriper ekonomiskt stödjande i sådan omfattning, att premierna komme att väsentligt nedbringas. De skäl, som utskottet här ofvan anfört såsom stöd för den meningen att en särskild försäkring för fiskare bör åvägbringas, äro af beskaffenhet att i viss mån jämväl motivera statens öfvertagande af en väsentlig del af de med en sådan anordning förenade kostnader. Utskottet har icke lämnat ur sikte, att man härmed är inne på en grundsats, som är främmande för den nu gällande lagstiftningen om ersättning för skada till följd af olycksfall. Det har emellertid vid denna frågas bedömande varit af afgörande betydelse för utskottet, att fiskaren, hvilkens sociala och ekonomiska villkor äro *arbetarens*, under det att han mestadels faktiskt är själfständig yrkesutöfvare, på grund häraf befinner sig i en säregen ställning, som i förevarande afseende påkallar ett undantag från eljest gällande regler.

Beträffande detaljerna i det af Kungl. Maj:t framlagda förslaget har utskottet ansett sig, utom i den punkt mot hvilken herr Ödmans med fleras motion vänder sig och till hvilken utskottet här nedan skall återkomma, kunna tillstyrka desamma. Några af dessa äro emellertid af beskaffenhet att påkalla särskild uppmärksamhet. Utskottet kan alltså icke utan vidare förbigå det förhållandet, att propositionen på ännu en punkt innefattar en väsentligare afvikelse från grundsatserna i lagen den 5 juli 1901. Enligt sistnämnda lag utgår ersättning i fall då olyckshändelsen medfört döden allenast till efterlevande hustru och minderåriga barn. Genom propositionen skulle rättigheten till ersättning komma att utsträckas jämväl till föräldrar och minderåriga syskon, under förutsättning att den affidne under lifstiden försörjt sina omförmälda efterlevande eller till deras försörjning bidragit samt den affidne icke efterlämnat änka eller minderårigt barn. Mot en sådan utsträckning af rätten till ersättning kunna befogade anmärkningar förvisso framställas, särskildt med hänsyn därtill att någon motsvarande rätt icke förefinnes med afseende å andra yrken. Men jämväl härutinnan har man i fråga om fiskarne att räkna med alldeles särskilda omständigheter. Bland utöfvarne af detta yrke medföra nämligen, enligt hvad man torde hafva rätt att antaga, olycksfallen döden i vida större utsträckning än i de flesta andra yrken. Därpå följer ock att antalet af dem som genom olycksfall under yrkesutöfning förlora sina försörjare är bland fiskarebefolkningen jämförelsevis stort. En icke ringa del af det stora antal, som på sådant sätt förlorar sitt ekonomiska stöd,

skulle blifva utan möjlighet till den ersättning, hvarom här är fråga, därest icke rätten till ersättning, där den afidne icke efterlämnar hustru och minderårigt barn, utsträcktes jämväl till föräldrar och minderåriga syskon. Det är slutligen, såsom också från annat håll betonats, att befara att utan en sådan anordning af försäkringen de ogifta fiskarne i allmänhet skola underlåta att begagna sig af försäkringen.

Den ersättning till föräldrar och minderåriga syskon, hvarom här är fråga, skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag komma att utgå bland annat under den förutsättningen, att den afidne i lifstiden bidragit till deras försörjning. Med afseende å lämpligheten af den form, som gifvits åt detta villkor, kan tvekan visserligen råda, enkannerligen af det skäl att densamma öppnar möjlighet till ersättning åt efterlevande föräldrar och syskon jämväl i det fall, att den afidnes bidrag varit rent tillfälligt och af huru ringa omfattning som helst. Det måste emellertid alltid blifva förenadt med synnerlig svårighet att bestämma i hvilken grad den afidne i lifstiden bör hafva bidragit till de sinas underhåll, för att han skall vara berättigad till understöd. Så snart en gräns i detta hänseende skall dragas, är det svårt att undvika att någon enskild blir lidande därpå. I valet mellan denna risk och möjligheten af att ersättning kommer att utgå i ett och annat fall, då allenast tillfälligt bidrag till försörjningen förekommit, har utskottet funnit den senare risken vara att föredraga. Utskottet har af sådan anledning icke ansett sig böra föreslå någon förändring i Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt.

Herr Ödman och hans medmotionärer hafva yrkat afslag å eller modifikation i propositionens förslag därom, att ersättning icke skall utgå i något fall för skada, som den skadade genom grof vårdslöshet själf ådragit sig. Hvad Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit står i full öfverensstämmelse med bestämmelserna i lagen den 5 juli 1901. Det kan visserligen enligt utskottets mening göras berättigade invändningar mot att i förevarande afseende, på sätt motionärerna ifrågasatt, gifva fiskarne en undantagsställning, men de skäl, som motionärerna anfört såsom stöd för sitt yrkande och hvilka i det hela hänföra sig till de egenartade omständigheter, under hvilka fiskaryrket utöfvas, hafva syns utskottet så afgörande, att utskottet anser sig böra biträda yrkandet, att vid rätten till ersättning icke fästes det villkoret, att den skadade icke genom grof vårdslöshet själf vållat skadan.

Den föreslagna olycksfallsförsäkringen för fiskare har af Kungl. Maj:t beräknats komma att medföra en ökning af riksförsäkringsanstaltens årliga förvaltningskostnader med 7,100 kronor. Riksförsäkringsanstalten, på hvars kalkyler Kungl. Maj:ts beräkning i denna del

är byggd, uppgifver, att, därest omkring 5,000 fiskare under första tiden anmälde sig till försäkring, utgifterna till extra biträden inom riksförsäkringsanstalten syntes kunna beräknas till omkring 3,000 kronor årligen samt att utgifterna för skrifmaterialier och dylikt icke borde öfverstiga 1,000 kronor. De båda sistnämnda talen hafva visserligen synts utskottet påfallande höga i förhållande till den jämförelsevis ringa skala, i hvilken försäkringen i början beräknas komma att bedrivas. Då utskottet emellertid icke är i tillfälle att föreslå andra belopp i dessas ställe och det af Kungl. Maj:t åskade totalbeloppet 7,100 kronor för förvaltningskostnader är af förslagsanslags natur, förordar utskottet i denna del Kungl. Maj:ts förslag.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte medgifva,

att från och med år 1909 må genom statens försorg anordnas en särskild för fiskare afsedd försäkring mot skada till följd af olycksfall enligt hufvudsakligen följande grunder:

Enhvar svensk undersåte, som har sitt hemvist i Sverige och idkar fiske såsom yrke eller eljest för sin utkomst, äger, vare sig han arbetar för egen eller annans räkning, att genom försäkring i riksförsäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i 4 § af lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901 stadgade grunder, men med den utsträckning, att ersättning vid dödsfall, då den aflidne icke efterlämnat änka eller minderårigt barn, utgår till den aflidnes föräldrar och syskon under 15 år, såvidt den aflidne under lifstiden försörjt sina omförmälda efterlevande eller till deras försörjning bidragit. Ersättning utgår i sådant fall i form af kapitalutbetalning med 400 kronor till fader eller moder eller, om bägge lefva, till dem gemensamt samt med 200 kronor till minderårigt syskon eller, om de äro flera, till dem gemensamt; dock att, om den försäkrades båda föräldrar före honom aflidit, ersättningen till syskon utgår med 400 kronor.

Ersättning i anledning af denna särskilda försäkring utgår för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af fiskeyrket eller som uppstår

vid försök att rädda människolif ur sjönöd eller vid användning af fiskebåt, utan att fiske därvid bedrifves, för så vidt båten icke användes vid fraktfart, som ej har samband med fiskerinäringen. Ersättning utgår dock ej i något fall för skada, som den skadade uppsåtligen själf ådragit sig, eller som uppsåtligen förorsakats af tredje man, där denne icke haft ledning af eller uppsikt öfver arbetet, ej heller för skada, som drabbat den försäkrade vid fiske med utländsk båt eller utländskt fartyg.

Försäkring medgifves icke för kortare tid än ett år, och utgör den årliga försäkringsafgiften fem kronor 50 öre.

Skulle berörda från de försäkrade utgående afgift befinnas otillräcklig för bestridande af de ersättningar, som i anledning af fiskarförsäkringen komma att utgå, fylles bristen af statsmedel; och utbetalas, sedan försäkringens årsräkenskaper afslutats samt försäkringens skulder därvid beräknats, till förvaltningen af försäkringens medel efter rekvisition det statsbidrag, som erfordras till skuldernas täckande.

Den försäkrade är berättigad att mot årlig tilläggsafgift, som af riksförsäkringsanstalten bestämmes, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten betinga sig, utöfver den här ofvan stadgade ersättning, sjukhjälp eller lifränta på sätt i 23 § i förenämnda lag sägs.

Fiskare, som, på sätt förut nämnts, genom försäkring i riksförsäkringsanstalten beredt sig ersättning enligt ofvan stadgade grunder för skada till följd af olycksfall i arbete, må ock, med de inskränkingar beträffande vissa olycksfall och på de villkor i öfrigt, som af riksförsäkringsanstalten kunna bestämmas, i anstalten erhålla försäkring enligt samma grunder jämväl mot olycksfall, som inträffa utom arbetet.

De förvaltningskostnader, som af ifrågavarande försäkring föranledas, bestridas af statsmedel.

I öfrigt gälla i afseende å denna försäkring i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete den 5 juli 1901.

Under förutsättning af bifall till hvad sålunda föreslagits hemställer utskottet vidare,

att till bestridande af statens bidrag till fiskares försäkring från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa ett förslagsanslag af 27,500 kronor att tills vidare från och med år 1909 årligen utgå;

att till gäldande af kostnaderna för den utvidgning af riksförsäkringsanstaltens verksamhet, som blir en följd af den nu ifrågasatta försäkringen, likaledes från arbetarförsäkringsfondens intressemedel anvisa från och med år 1909 ett årligt förslagsanslag af 7,100 kronor, däraf förslagsvis 2,500 kronor till ortsombud; samt

att medgifva, att de ökade kostnader, som kunna uppkomma för postsparbanken för dess bestyr med förevarande försäkring, må utgå af det utaf Riksdagen från ofvanberörda intressemedel till postsparbanken förslagsvis redan anvisade anslag.

Stockholm den 23 mars 1908.

På det sammansatta utskottets vägnar:

G. BILLING.

Det skulle här antecknas, att herr E. Hammarlund icke deltagit i förestående ärendens behandling inom utskottet.
